

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

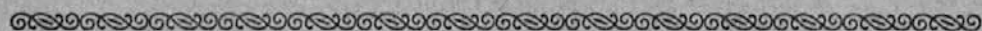

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XVIII. ♦ 1917 ♦ ŠTEV. 9.

Vsebina:

Pedagoška premišljanja učitelja Samotarja. Poročnik nadučitelj Fr. Samec	169
Ugled. P. Atanazij Ausser	172
Gospodova poslanica katehetom. A. Č.	175
Krenimo na nova pota! Nadučitelj J. Polák	177
Pouk slaboumnih otrok. Anica Lebar	180
Višja državna obrtna šola v Ljubljani	182
Katehetski vestnik :	
Katehetsko gibanje	183
Katehetske beležke	184
Zgledi, uporabni pri katehezi	186
Učiteljski vestnik	187
Raznoterosti	190
Slovstvo in glasba	192

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednika: A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani, in FR. JAKLIČ, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC. Tisk Katoliške tiskarne.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. □ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XVIII. ŠTEV. 9.

VLJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1917.

Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja.

Poročnik nadučitelj Fr. Samec.

(Konec.)

O prirodoslovju le prav malo. Čemu bi tudi izgubljali besede, ko pa nič ne zaležejo. Za prirodoslovje je pač treba učil in ta so predraga, pravijo. Učence bi bilo treba seznaniti nekoliko s kemijo, elektriko, toda kako? Toplomer in barometer ne zadostujeta več, zrak, vetrovi, nevihta —? ... Obravnavaj kakor ti je drago, Bog ve kaj ne boš dosegel, čeprav vzameš za sklep še prelepo pesem »Oblast ognja«.

Saj je ta pesem še vedno navedena med prirodoslovjem, ne? Ali je bila samo v starem berilu? Jaz sem pač revež, nobene knjige nimam pri sebi. Kako drugačen bi bil lahko tale moj spis, ko bi imel kopico šolskih in drugih pedagoških knjig pred seboj. Kot moto bi bil napisal n. pr. »Tempora mutantur et nos mutamur in illis« ali »Per aspera ad astra« ali kaj podobnega. Vsak odstavek pa bi zabelil s kakšnim nemškimi citatom. Ne samo, da ima pedagoški spis potem vse lepšo obliko, ampak tudi imenitno se podpre vsaka trditev z nemškimi citatom. Toda odkod naj vzamem citate? Iz starih škarj in kap?

In sedaj še par besed o drugih predmetih. Pisanje se je včasih poučevalo brez vsake metode. Učenec je pisal kakor mu je roka zrastle in kakor mu je bolje kazalo. Seveda če je kak začetnik prijel črtalnik z levico, temu je učitelj že popravil, drugače se pa ni mnogo brigal, kako otroci pišejo. Jaz še danes ne morem držati peresa lepo s tremi prsti kakor je predpisano. In vendar, če primerjaš pisavo starejših učiteljev s kracljanjem mladih, ki so se učili pisati po vseh mogočih metodah, moraš brez pomisleka dati prednost starejšim. Tudi med priprostim ljudstvom dobiš ljudi z lepo pisavo. Teoretično moraš sicer pritrditi Levčevemu »lepopisju«. Pisanje je spretnost kakor n. pr. igranje na klavir. Tu je treba vaje prstov, tam vaje roke. Vendar se te vaje pri pisanju ne obneso in se splošno opuščajo. Pri pisanju naj bi učitelj gledal, da se vsak učenec potruji in pazi na snago, pa bi bila rešena njegova naloga.

Risanje je predmet, ki neštokrat menja metodo. Včasih smo pre-ri-sovali, potem so risali razne like, risanje po naravi in slednjič po fantaziji. Tudi različne naloge ima risanje: spretnost, izobraževanje opazovalne zmožnosti, negovanje estetiškega čuta, izobrazba fantazije ... Jaz žalibog

nisem risar, zato pa vem, kaj mi manjka. Vsak nerisar je slab opazovalec zunanjega sveta. Torej: hic Rhodus, hic salta! Otroci naj bi na nižji stopnji prerisovali, na srednji risali lažje like po modelu, na višji težje like in končno risali po naravi. Na ta način bi dosegli gotovo spretnost, naučili bi se natanko opazovati predmete in slednjič, ako bi dobro delali, bi nogovali kolikor toliko tudi estetiški čut. To je seveda samo moje nemerodajno mnenje. Naravnost smešno pa se mi zdi risanje po fantaziji. Kaj pomaga učencu, če si izmisli še tako lep prizor, pa napravi par pajacev, ko ga skuša narisati. Pustimo prosto fantazijo otrokom drugod, ne pri risanju. Ako imajo veselje do risanja, bodo že »malali« po fantaziji dovolj zunaj šole.

Več zmisla za lepoto bi dobili otroci, ako bi se p e t j e malo bolje poučevalo. Gojiti bi morali umetno petje po notah. Družovič nam je pokazal pot, kako je možno to doseči. Torej njegove pesmarice v šolo in na delo! Ako se bodo učenci naučili peti umetnih pesmi, bodo znali tudi narodne. Nekaj drugega je, če začnemo z narodnimi. Take ljudi, ki pojo samo narodne pesmi, naučiti umetno pesem, je pa velikanski križ; jih ne spraviš iz njihovih »viž«, je vse zastoj. Toda o tem predmetu kaj več ob drugi priliki.

Ravno tako počakajmo s t e l o v a d b o toliko časa, da bomo videli, kaj bo ukrenila po vojski »vojaška« vzgoja.

Približal sem se koncu. Gotovo si bo mislil marsikdo, ako bo čital to razpravo: »To je starokopitnež, ki si želi nazaj ubogih starih časov! Tepec!« Naj me nikdo napačno ne razume! Nisem napisal svojih spominov na staro šolo morebiti z željo, da bi se tisti časi zopet vrnil. Nikakor ne! Hotel sem le pokazati, kaka mizerija je pravzaprav še vladala po naših šolah pred dvajsetimi leti in vendar so se dosegli lepi uspehi. Tega ne more nikdo tajiti!

Ne maram več govoriti o svojem rojstnem kraju, ker tam je stala šola že takrat na precej visoki stopinji, reči hočem samo eno o kraju, kjer sedaj poučujem. Pred dvajsetimi in več leti je bila tukaj enorazrednica in poučeval je učitelj stare korenine, ki je bil posili poslan v pokoj kakor moj učitelj iz prvega razreda: ni imel nikake metode. Toda tudi kak današnji izkušen »šolnik« bi bil lahko ponosen na take učence kakor so sedanji gospodarji, ki so bili enkrat učenci te enorazrednice. Koliko časopisov prihaja v župnijo, kako napredujejo ljudje v gospodarstvu in sploh v vsakem oziru. In tako bo tudi po drugih krajih. Potemtakem je morala ta šola vendar imeti nekaj dobrega na sebi, in učitelji, ki so vzgojili tako generacijo, niso zaslužili, da so jih kar tako vrgli med staro šaro. Če se je pa že to zgodilo, nikakor ni prav, da bi se jih smel sedaj spominjati le s pomilovalnim smehljajem vsak suplentek, ki se je jedva izluščil iz pripravnice. Tudi ne razumem, kako je vendar to, da izkušenemu šolniku smrdi vsaka stvarca, ki le nekoliko spominja na staro šolo, medtem ko mu imponira vsaka bedasta novotarija.

Jaz včasih obiščem svojega starega prednika. Kako on pozna svoje nekdanje učence! »To vam je bil brihten fant, ko je hodil v šolo; vsako stvar je takoj razumel; oni je še vedno tak tepec kakor je bil v mladosti;

oni zopet je bil bolj marljiv nego nadarjen in že takrat sem vedel, da bo dober gospodar,« tako govori o svojih učencih. O vsakem se spominja, kako se je učil.

Da, stara šola je imela brez dvoma celo nekaj prednosti pred današnjo. Učitelji so poučevali bolj individualno nego sedaj. Ko je učitelj ubijal otrokom čitanje in pisanje v glavo, je spoznal njihove zmožnosti. Na višji stopnji pa jim je povedal morebiti vse, kar je sam vedel. In ločil je učence: ta je nadarjen, ta mora vedeti vse; oni se glede nadarjenosti ne more meriti s tem, toda če se bo potrudil, bo že precej dosegel; tretji zopet je jako slabo razvit, ako dosežem, da bo gladko čital, sem lahko zadovoljen z njim. Tako je razvrstil učence in vsi so se morali učiti. Brezdelice ni trpel pri nobenem. Ako je zasledil lenuha, ga je kaznoval brez pardona. (Ne smemo pa misliti, da bi bil vihtel svoje orožje — palico neprenehoma nad učenci. Dobili so se tudi prej učitelji, ki so le včasih posegli po tem pripomočku in kaznovali le takrat, kadar je bilo res treba.)

Za nekaj vsaj jaz zavidam stare učitelje: za njihove nadzornike. Na koncu leta je prišel župnik in se je prepričal, koliko so se otroci naučili. Pozneje je bil nadzornik kak gimnazijski suplent, ki se tudi ni vtikal v pouk. Danes je drugače. Današnji nadzornik je posebljena modrost in dovršen šolnik v vsakem oziru; zato pa je naše stališče jako težko. Ne samo, da mora ubogi učitelj uganiti, kateremu aktualnemu dogodku pripisuje nadzornik večjo vzgojno vrednost, temveč mora tudi uravnati pouk po metodi, ki jo smatra nadzornik kot edino pravilno. In kako pozna on vsako žilico otroškega srca! Natanko vé, v kaki pozi mora učitelj povedati to ali ono frazo, s kakim patosom in kako gesto desne roke izreči to ali ono besedo, ako hoče doseči pri otrocih primeren efekt. Bog ne daj, da bi se učitelj obnašal pri pouku naravno, primerno njegovi individualnosti. Razne rubrike pri tajni kvalifikaciji . . .¹

Stara šola pa je tudi — v z g a j a l a. Brezdelice, ki je začetek vseh pregreh, ni trpela, otrokom je nudila toliko duševne hrane, da se je moral vsak posameznik pomuditi s svojimi mislimi sedaj pri tem, sedaj pri onem predmetu. Pri tem so se v otrocih razvijale umske zmožnosti in se je utrdil moralni odpor proti slabemu nagnjenju.

Ali duševni napor mladini res škodujejo? Deset-, enajstletni dečki stopijo v gimnazijo. Kdor je slabe gawe, se mora učiti. Dan na dan sedi ob brleči luči do polnoči pri knjigah ali pa vstane zjutraj ob štirih in »se guli« do pol osmih, ko je treba iti v šolo. Tu je treba zopet paziti in napenjati možgane. In kakšno škodo trpi tak dijak? Polagoma dohiti svoje nadarjenejšje sošolce, na višji gimnaziji jih prehiti in napravi maturo z lahkoto.

Pa bi našim učencem škodovalo, ako bi jih prisilili, čeprav s šibo ali zaporom, da bi pogledali sempatja malo v knjigo ali napravili kako nalogo doma?

Sedaj pa poglejmo, kako dela naša ljudska šola! Na nižji stopnji se vlijejo otrokom črke v glavo, da znajo čitati in pisati, na srednji jih pri-

¹ Uredništvo vsled želje pisateljeve tudi tega odstavka ni nič izpremenilo. List je na razpolago vsem gospodom, ki se bodo ob tem namrdnili.

pravljamo na realije, in ko pridejo na višji stopnji te na vrsto, pitamo učence z raznimi vsakdanjostmi in aktualnimi dogodki. Kateri učenec pa se še uči danes doma? Nadarjenemu se absolutno ni treba, ker se nauči z lahkoto vse v šoli, nenadarjeni pa tudi raje počakajo, da jim učitelj vlije v glavo, kar zahteva od njih.

Nedavno so se pri obedu pogovarjali častniki o šolstvu. (Ta novica je prišla slučajno tudi v moj magacin.) Topničarski podpolkovnik F. je rekel: »Als ich vor Jahren in P. war, habe ich größtenteils Krainer gehabt. Das waren herrliche Leute! Zwar war fast keiner der deutschen Sprache mächtig, aber in einigen Monaten hat ein jeder so viel gelernt, daß wir uns gut verstanden haben. Ihren Dienst aber haben sie sofort begriffen. Jetzt bekommen wir ein viel schlechteres Material. Mir scheint, diese neuen Schulen verderben alles.« Nadporočnik R., star gimnazijski profesor, je omenil: »Najmanj eno leto rabimo, da privedemo učence na tisto stopnjo inteligence, ki so jo imeli pred dvajsetimi leti, ko so vstopili v gimnazijo.« Zabavljalo se je vse vprek čez neumne metode, nikogar ni bilo, ki bi jih bil zagovarjal. (Prim. dr. Fr. Detela: Nova metoda v 1. zv. letošnjega »Dom in Sveta«.)

Reforma ljudske šole je res potrebna; kajti današnja šola je premeška, pomehkuževalna. Učiteljstvu naj se dá več prostosti in pravic; zavreči se morajo tiste neumne fraze o duševnih naporih otrok, o skrbeh, ki tlačijo revčke zaradi šole itd. Naj se navadijo na majhne skrbi in napore, utrdili si bodo značaj in pridobili zmožnosti, da bodo lahko prenašali večje napore in večje skrbi. Ravno svetovna vojna nas kruto opominja, da nam niso še odločeni oni zlati časi, ko bi se lepo mirno in brez skrbi radovali življenja. Tudi prihodnost bo zahtevala trdnih značajev, trdnih ljudi. In čeprav bi vojske in drugih nadlog ne bilo, še ni treba vzgajati mladine tako plitvo, da bi mladega fanta s koleričnim temperamentom in velikimi zmožnostmi detektivska predstava v kinogledišču takoj zmešala, da bi si izbral za vzor dotičnega tatu ali roparja in bi postal s štirinajstimi leti sam tat ali ropar.

Ugled.

Predaval pri sestanku Slomškove zveze P. Atanazij Ausser.

Kdor hoče biti dober učitelj in vzgojitelj, si mora priboriti poleg znanja in usposobljenosti še mnogo lastnosti: biti mora poštenjak, dober kristjan, odkrit in zvest državljan, iskren domoljub, — zlasti pa se mora potruditi, da bo imel ugled pri mladini in pri starših. Ugled (avtoriteta) je vpliv učiteljev na voljo učencev, ki pripomore, da se oprimejo reda, da ubogajo in spoštujejo učitelja in druge predstojnike. Ugled je v šoli in pri vzgoji neobhodno potreben. Žal, da tega predpogoja dobrih uspehov marsikje po naših šolah ne najdemo; toda krivda ni ne pri otrocih, ne pri odraslih, marveč večinoma pri učiteljstvu samem.

Naštejmo nekatere vzroke, ki izpodkopljejo veljavo učiteljskim močem!

Veljava gine pri učitelju, ki ni dosleden ne v obljubah, ne v izvrševanju zapretenih kazni, ne v svarilih, ne v učenju, ne v sredstvih discipline. Ali je to doslednost, če danes resno zapoveduje, jutri pa pohlevno prosi, ako danes ukazuje in preti, jutri se pa za vse to nič ne zmeni; ako danes nekaj dovoljuje, drugikrat pa ravno tisto prepoveduje!? Doslednost, o kako važna, a redka lastnost!

Po večnih, nespremenljivih ukazih se gibljejo nebeška telesa, rastejo rastline in se pretvarjajo po redu, ki ga jim je večni Bog odkazal; — učitelju pa naj bo pravec, ki ga je potrdila izkušnja vseh časov, red, trdnost, neomahljiva odločnost. To naj bo pot, katere se vedno in stanovitno drži.

Dosleden učitelj se oprime dobre metode in vedno skrbi, da si jo ohrani in izpopolnjuje. Pri poučevanju se ravna po določenem dnevnem redu in načrtu, ki si ga je sestavil v začetku leta. Za vsako uro pouka vé, kaj hoče doseči in kako hoče doseči svoj namen; ne bo se ne prenačil, a tudi ne zaostal; staremu prilaga novo in tako neprestano napreduje. Brez strahu stoji nepremakljiv v svojih načelih, kakor hrast v silnem viharju.

Učitelj naj samega sebe nikdar ne pobija s tem, da bi sam storil to, kar prepoveduje učencem, da bi n. pr. v šoli nedostojno sedel, prihajal prepozno, da bi v šolskih prostorih kadil, dremal ali celo spal i. dr. Kar prepoveduje učencem, naj bo prepovedano tudi njemu samemu.

Potrebno veljavo si učitelj zapravi, ako je čmeren, pust, nevoljen, jezen; učenci se vesele prijaznega obraza ter se kmalu z vso ljubeznijo navežejo nanj. Učitelj, ki je res vnet za svoj poklic in odkrito ljubi izročeno mu mladino, si pridobi v kratkem ljubezen vseh učencev, zakaj otroško srce je zelo sprejemljivo in dovzetno ter takoj čuti, ali ga učitelj resnično ljubi, ali pa zanj nima srca. »Otroci hočejo, da jih ljubimo,« pravi Lessing.

Ljubezen mora biti torej poglavitna podlaga vsega našega pedagoškega delovanja; ljubezen mora biti solnce, ki naj razsvetljuje in ogreva naše šolsko polje. Učenci naj berejo ljubezen iz vsakega učiteljevega pogleda. Ljubezen bo zbudila in ohranila živahnost in veselo razpoloženje. V šoli, kjer gospoduje ljubezen, bo izginila vsa mrklost, puščobnost, lenoba in zaspanost ter nerodnost učencev, — s tem pa tudi vse telesne kazni. Otroci bodo dobili veselje za vse dobro, lepo in resnično ter se naučili studiti vse grdo, sirovo in nerodno. Kdor je imel v svoji mladosti srečo, da je imel v resnici dobrega učitelja, vé iz lastne izkušnje, kako ga je učiteljeva ljubezen kakor z neko tajno silo odvracala od krivih potov in ga nagibala k pravosti.

Učitelj izpodkopa svojo veljavo zlasti s pristranostjo. Ako v šoli enostransko ravna, bo sadil nevoljo in jezo, zakaj otroci in njihovi starši imajo zelo bistro oko in občutljivo srce zlasti za take stvari.

Učitelj naj nikar dolgo ne opominja in preveč ne svari, zakaj dolgo pridigovanje več škoduje nego koristi. Svarila, graje in opomini naj bodo

resni; odločni, jedrnati, a kratki. Tudi tisti vzgojitelji ne poznajo otroške nravi, ali pa je ne znajo dosti ceniti, ki si izmed učencev izbirajo svoje ljubljence, jih stavijo potem drugim za zgled, ali jim pa izročajo častna nadzorniška opravila. S takim ravnanjem utegneš škodovati svojemu ugledu, zraven pa tudi buditi nevoščljivost, zavist, sovraštvo in zaničevanje med otroki.

Varuj se, da nikdar ne izpregovoriš grajalne besede o svojih predstojnikih, o svojih tovariših ali o starših. Ako vpričo tebe tvojega tovariša (tovarišico) opravljajo, grajajo ali obirajo, se potegni za njegovo čast in ga brani hudobnih in krivičnih napadov. Kjer poučuje več učiteljskih moči, naj bo soglasje med njimi v poučevanju, v vzgojnih načelih in kaznovanju; drug drugega naj podpirajo, in kar je v enem razredu prepovedano, to naj velja za vse razrede. Prikupljiva prijaznost in sloga naj vlada med učiteljstvom! Otroci kmalu zapazijo, ako se kaj krha, ali se tovariš tovariša ogiblje; če hodi vsak svojo pot, ali pa drugega še zaničuje, obira, mu nasprotuje, bo slabo vplivalo na vzgojo, učiteljstvo pa nima ne ugleda, ne veljave. Da vse to učitelju in dobri stvari le škoduje, je jasno kot beli dan.

Kakor so staršem otroci izročeni, da jih vzgajajo in skrbe za njihov dušni in telesni razvoj, prav take dolžnosti ima tudi učitelj kot namestnik staršev. Učitelj se mora torej pri vzgoji mladine ravnati po načelih katoliške morale in pedagogike; učenci naj izprevidijo, da mora tako ravnati in nič drugače. Seveda so dostikrat uprav starši, ki prezirajo veliko korist vzajemne vzgoje, krivi, da manjka učitelju toliko potrebne veljave pri učencih. Površni, brezsrčni, zapeljani in neuki starši presojajo in tolmačijo napačno dostikrat najblažje in najboljše namene učiteljeve. Ako se dobé starši, ki k hudobijam svojih otrok lepo molče, potem tudi učitelj ne bo dosti opravil; in nič se ni čuditi, če potem taki otroci svojega učitelja celo zasmehujejo, ker vedo, da imajo starše na svoji strani.

Nesrečna slepa ljubezen zamreži staršem oči, da ne vidijo hudobij otrok, da jih prej ne zapazijo, kakor šele takrat, ko je že prepozno. Izkušnja nas tudi uči, da starši iz slepe ljubezni do otrok le preradi verjamejo otrokovim pritožbam in izgovorom; tako preslepljeni, vpričo svojih otrok čez učitelja tudi zabavljajo. Zgodi se pogosto, da svojega ljubljenca za roko v šolo pripeljejo, oštevajo učitelja in mu očitajo njegovo krivično ravnanje. Pri takih razmerah bo otrok učitelja le zaničeval, ne pa spoštoval.

Vsak učitelj, ki pride na svojo novo službo, dobro vé, kako radovedno in veselo ga učenci prvo uro pričakujejo. Ko stopi prvikrat v šolo, se upro vanj radovedne oči vseh učencev. Od tega prvega nastopa je zelo veliko odvisno. Ako si zna učitelj ta trenutek pridobiti ljubezen in zaupanje pri otrocih, si navadno zagotovi tudi veljavo, ugled pri gojencih in pri starših.

Otroci pripovedujejo tudi doma vse, kar so videli in slišali v šoli. Naglo torej presodijo učitelja in ga spoštujejo; če pa že izpočetka izgubi veljavo, je pozneje ne bo mogel lahko utrditi.

Učitelj naj vedno marljivo poučuje, in sicer tako spretno in prikupljivo, da ga bodo učenci radi poslušali. Svojo dolžnost naj vrši iz ljubezni do otrok, do domovine, do Boga.

Ka z n u j e naj pa varno, previdno in modro. Ali spada šiba v šolo, o tem ne govorim. Najboljši učitelj je gotovo tisti, ki takega mazila sploh ne potrebuje. Ako pride oče v šolo in prosi, naj učitelj fanta brez skrbi nabije, mu je treba dokazati, da šola ni pretepavnica, ampak učilnica. S palico se ne ubija znanje v glavo, treba je potrpljenja. Boljše je desetkrat ali dvajsetkrat eno reč ponoviti, kakor enkrat udariti. Palica povečini ne blaži srca in ne odstrani neotesanosti in robotosti.

Pri starih judih je bila sicer šiba posebno važen vzgojni pripomoček, in judovski pisatelji so ji pripisovali neko posebno vrednost. Znano je tudi, da so se Atenci pri mladinskih gimnastičnih vajah posluževali tega strahu; prav tako tudi pri Rimljanih palica ni bila izključena. Horacij nam pripoveduje od svojega učitelja Ortilija, da mu je vrste Livija med udarci deklamiral. Sedanja pedagogika si prizadeva to staro pokorilo za vselej odpraviti iz šole. Po naših šolah se ne sme razlegati jok in stok kaznovanih otrok.

Ne morem si kaj, da bi ob sklepu ne omenjal še Pestalozzija, te svetle zvezde pravega pedagoga. Njegov življenjepisec Blochman govori kaj lepo o njem: »Bogastvo ljubezni, to božje življenje v njem, je bila umetnost, s katero je odgojeval; omika je bila njegova moč, ki je z njo vsakega otroka na njemu pristen način izolikal. S tem je dosegel, da je svojo divjo in surovo množico privadil postavnega reda in čednega obnašanja« ... Ali ni mar tudi naša srčna želja, odgojiti otroke, da bodo dobri in značajni možje? ... V ta namen je pa predvsem potrebno, da izkušamo zmanjšati telesne kazni. Pod pritiskom palice in pod jarmom trdosrčnega trinoga se otrok drugega ne boji kot samo telesne bolečine, postaja boječ, plah, malodušen, servilen. Odgojiti pa hočemo »krepak narod, može, o katerih se bo lahko reklo, da so močni kot levi, pohlevni kot jagnjeta; odgojiti hočemo može, ki je v njih rokah zmağa, ki so sposobni za najvišje — za premağanje in potrpljenje.«

Učitelj, ki se ravna po teh pravilih v šoli in izvan šole, si bo priboril veljavo na vse strani, pa bo tudi sam s seboj zadovoljen.

Gospodova poslanica katehetom.

A. Č.

Med premišljevanji ob duhovnih vajah, ki so se jih ob početku letošnjih počitnic v ljubljanski jezuitski redovni hiši udeleževali ljubljanski srednješolski in nekateri ljudskošolski katehete, je bila najbolj stanu primerna meditacija o 10. poglavju ev. Luk.: »Potem je pa Gospod še drugih 72 izvolil in jih je poslal po dva in dva pred svojim obličjem v vsako mesto in kraj, kamor je imel on priti. In jim je rekel: Žetev je sicer velika, ali delavcev je malo. Prosite tedaj Gospoda žetve, da pošlje delavcev v svojo

žetev. Pojdite, jaz vas pošljem kakor jagnjeta med volkove. Ne nosite ne denarnice, ne torbe, ne čevljev, in nikogar na potu ne pozdravljajte. In v katerokoli hišo pridete, recite najpoprej: Mir bodi tej hiši...»

Premišljevanje in prilagoditev teh navodil na sedanje katehetove razmere in na njegovo delo — ni težko. Poudarka so najbolj vredne besede: »Prositate Gospoda, da pošlje delavcev v svoj vinograd...« — Šola je res vinograd, v katerem neguje in oskrbuje mlade trte zlasti katehet, ki naj ne bo le najemnik, ampak dober, vesten delavec; ne le posredovalec znanja, ampak umetnik, ki bo v gojencih izklesal podobo Kristusovo ter jim vcepil pravega duha Kristusovega. Pripomoči do znanja in vednosti — to zna tudi učitelj, morda celo drugoverec. Duhovnik-katehet bo pravi vinogradnik in vrtnar, če bo vzgajal in plemenitil tudi srce...

»Jaz vas pošljem kakor jagnjeta med volkove...« V teh besedah je tako lepo izraženo, kakšna naj bo temeljna lastnost dobrega kateheta: kakor jagnje naj nastopa, mirno, ljubeznivo naj bo njegovo vedenje; seveda tudi odločno, kadar in kolikor je treba, a tudi v takem slučaju naj se »jagnje« v njegovem značaju ne zatre. Z ropotanjem in vehemenco, z burjastim nastopom in pre nagljeno sodbo si bo katehet pokvaril disciplino, bo izgubil spoštovanje, pokvaril uspeh.

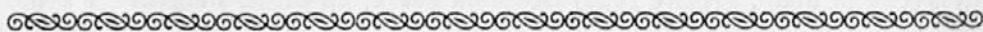
»K a k o r j a g n j e m e d v o l k o v e...« So li gojenci podobni volkovom?... Marsikaj grintavega, kljubo valnega in trmaste ga je med njimi. Strasti se razvijajo, slaba nagnjenja rastejo; volkov, ki jim hočejo ugonobiti čednost in poštenost, se ne manjka... Ni pretirano, ako zgorajšnji izrek Gospodov obrnemo tudi na šolske razmere in nevarnosti. Toda, ako gre jagnje med volkove, je bodo volkovi raztrgali in snedli...! Tukaj pa — tako govori sv. Krizostom — jagnjeta ne snedo volkovi, marveč volkovi postanejo jagnjeta, če se katehet dosledno drži te primere, če je res poslanec Gospodov.

»N i k o g a r n a p o t u n e p o z d r a v l j a j t e...« V teh besedah beremo lahko opomin, naj ne bomo pristranski, kar bi se lahko zgodilo, če bi se preveč ozirali na zunanjo naklonjenost raznih osebnosti, na družinske zveze in na podobne okolnosti. Seveda s tem ni rečeno, da bi morali prelamljati pravila vljudnosti, kar velja osobito z ozirom na učiteljsko osobje.

»N e n o s i t e n e d e n a r n i c e , n e t o r b e...« S tem je božji Učenik označil namen, ki naj vodi oznanjevalce evangelija, božje besede: prvi in glavni namen bodi slava božja, zveličanje duš, — ne pa zunanja ugodnost, gmotna korist ali lastna čast in odlikovanje.

»V k a t e r o k o l i h i š o p r i d e t e , r e c i t e n a j p o p r e j : M i r b o d i t e j h i š i !« — Katehet bodi oznanjevalec miru, poslanec Kralja miru. To bo dosegel, ako bo imel najpoprej sam mir v srcu, ako bo v gojencih z modro in skrbno vnemo preganjal greh, ki oropa človeku notranji mir.

Navodilo Kristusovo in ravnanje po njem nam bo obenem zajamčilo, »da se je božje kraljestvo približalo« (Luk. 10, 11).

Krenimo na nova pota!

Nadučitelj J. Polák.

(Konec.)

Za 6. šolsko leto bi priporočil tudi nekoliko odlomkov iz starejše zgodovine, n. pr. kako je bilo v starih časih na Ljubljanskem barju, kako so gospodovali pri nas Rimljani, kako so se selili narodi, kako se je razširjevalo krščanstvo, o redovništvu, o najdbah, iznajdbah i. dr. Seveda, če bi hotel podati podrobni načrt, ki mi je vstal v spominu, ko sem sestavljal realno knjižico, bi zašel predaleč. Omenim samo še to, da povemo otrokom 6. šolskega leta prav lahko tudi nekoliko o ustavi, kakor tudi nekoliko odlomkov o pravicah in dolžnostih avstrijskih državljanov, kajti vse to večino otrok močno zanima. Večletna praksa me je o tem uverila.

Zemljepisno snov za 4. šolsko leto tvori domača dežela. Beseda »zemljepisje« mi nikakor ne znači pouka, pri katerem naj naštevamo meje, gore, vode, ravnine, kraje i. dr., marveč zemljepisni pouk mora biti biološki, t. j. v tesni zvezi z zgodovino in prirodoslovjem. Ze v 4. šolskem letu naj se navadijo otroci spoznavati s p l o š n o s t domače dežele v biološkem oziru, in šele potem naj preidejo v biološko podrobnost gorovja, vodá, ravnin, podnebja, kmetijstva, rudarstva, obrti, prometa itd. Tako sega ena stvarina v drugo in se medsebojno izpopolnjuje. Otroci spoznajo, da je tudi domača dežela nekaj res popolnega in ne samo slika, t. j. zemljevid, ki visi pred njimi. Kdor se pa samo v zemljevid zatopi, bo njegov trud mrtev, ne rodi tolikega sadu, pač pa provzroča obilo brezplodnega truda. Isto velja tudi o zemljepistem pouku naše države za 5. šolsko leto. Jasno, da se učitelj ne sme izgubiti v podrobnosti, ker bi bila potem snov preobširna. V 6. šolskem letu bi pa priporočal najprej obravnavo zemljiske oble, potem posameznih delov zemlje; pove naj se nekoliko o nebesnih telesih, zlasti o solncu in luni.

Ne smatramo realij kot nekaj takega, kar je odveč. Uprav v tej snovi imamo ono veliko, skrivnostno knjigo, v kateri lahko beremo toliko lepega o dobrem, pravičnem, vsemogočnem Bogu. Ravno ob realijah spozna človek, kako neznamenit in reven črviček je on proti Onemu, ki je vse to ustvaril, ki vse to ohranja in vlada. Smelo trdimo, da je sveta dolžnost naše novodobne krščanske šole, da posveti ravno realijam vso primerno skrb; zakaj tako bomo ohranili ljudstvo verno in mu nudili zdravo naobrazbo, ki mu bo ohranila trajno spoštovanje do Stvarnika nebes in zemlje. Berimo dela našega slovenskega pedagoga škofa A. M. Slomška, in spoznali bomo, da je bil tudi njegov pouk r e a l e n. Tudi njegovi vzgojni utrinki imajo svoj izvor v realnem svetu in skozi realni svet vodi on mladino do pravega umevanja Onega, pred katerim se spoštljivo in s strahom klanjajo vse umne moči.

Če smo zahtevali biološki pouk za zemljepisje, ga moramo tem bolj za p r i o d o p i s j e. Za 4. šolsko leto se mi zdi še najbolj prikladen pouk o živalstvu. Eksotičnih in tujih živali ne kaže docela izključiti, vendar se moramo v večji meri pečati in zanimati za živali, ki jih vidi otrok vsak dan in ki bode nekoč — kot gospodar nanje navezan vse življenje. In take

živali so: konj, govedo, prešič, ovca, koza, kunec, perotnina, čebelice itd. Brezpomemben bi bil seveda tudi ta pouk, če bi ga merili v obliki gotovih, formuliranih stavkov; otroci naj povedo, kaj so opazili sami, učitelj naj pa modernemu izkustvu primerno otroške opomnje izpopolni. Otrokom moraš vselej že prej povedati, o čem se bodo drugo uro učili. Naroči jim, kaj in kako naj dotično žival, o kateri se bodo učili v šoli, opazujejo. Otroci marsikaj sami vidijo, a še več prezro, to bo spoznal učitelj šele tedaj, ko mu bodo začeli pripovedovati. Dolžnost učiteljeva je, da jim površno opazovanje izpopolni. Za 5. šolsko leto bi bilo priporočiti nauk o r a s t - l i n a h. Tudi tu imejmo pred očmi v prvi vrsti domače rastline, ki rastejo na vrtu, sadovnjaku, polju, v gozdu, na planinah, travniku, v vinogradu in gozdu.

V 6. šolskem letu pa naj doda učitelj tudi nauk o zemlji in gnoju. V ti dobi so otroci že tudi toliko zreli, da se jim lahko pove in razloži, kako se ohrani človek zdrav na telesu in tudi na duši. Da, tudi na notranje življenje ne smemo pozabiti pri realnem pouku. Kdor poučuje vzgojno, tega niti pozabiti ne more. Nauk o obleki, stanovanju, jedi, pijači, lepem obnašanju, bolniški strežbi, pomoči ponesrečencem itd. nudi nebroj vzgojnih momentov.

Prirodoslovna tvarina naj obsega v zadnjih treh šolskih letih tudi nekoliko pouka o toploti, magnetizmu, elektriki, zvoku, svetlobi, strojih in kemičnih pojavih; iz vsega seveda samo najprimitivnejše; v četrtem šolskem letu nauk o telesih, toploti in magnetizmu; v petem bi se jim naj podalo nekoliko o elektriki, zvoku in svetlobi; v šestem pa v istem obsegu nekoliko o strojih in kemičnih pojavih. Poudarjamo pa še enkrat, da je treba vselej pametne izbire z ozirom na kategorijo te in one šole, tako da bodo mogli otroci ljudskih šol na kmetih s pridom v reformirano ponavljavno šolo.

Prehajam k r o č n o s t i m. Sem prištevam več ali manj tudi l e p o - p i s j e. Dolgo sem razmišljal, zakaj bi bilo lepopisje kot tako del jezikovnega pouka, a nisem mogel tega doumeti. Seveda, če bi hotel svojo sodbo o tem vprašanju razjasniti, bi bilo treba precej dolge razprave, ki pa ne sodi tu sem. Drznem si pa zastaviti vprašanje, če je lepopisje kot tako od 4. šolskega leta dalje neobhodno potrebno? Jaz sem nasprotnega mnenja. Otroci naj se tekom prvih treh šolskih let zadostno privadijo pisanju lepih črk, od 4. šolskega leta dalje je pa pravilno pisanje važnejše od lepega. Lepa pisava je veliko vredna in velik dar, zato naj bi bilo od 4. šolskega leta dalje lepo pisano sploh vse, kar otroci pišejo. Zdi se mi, da je velik nedostatek, če meni učitelj ali pa tudi otroci, da morajo lepo pisati samo takrat, kadar je na urniku zapisano »L e p o p i s j e«. V življenju se ne zahteva, da piše človek lepo samo ob gotovih prilikah, temveč lepo pisano naj bo sploh vse, kar da človek iz rok. Nikar ne mislimo, da razodeva grda pisava ali podpis posebno genijalnost! Res je, da prav lepo pisati ne more vsak človek, a vsak človek more in mora znati pisati: snažno, razločno in pravilno. Pravilnost pisave postavljamo pač na prvo mesto. Pravilnosti naj bi se ob lepopisni uri posve-

čala vsa skrb. Namesto brezpomembnega »m a l a n j a« lepih črk, besedi, stavkov itd., naj bi se pri takih urah vadili otroci v spisju in predvsem — o p r a v i l n e m s p i s j u , ki ga rabi vsak človek v življenju neštetokrat. Pri uri, ki je namenjena lepopisju, naj bi otroci pisali (od 4. šolskega leta dalje) dopisnice, pisma, nakaznice, spremnice, položnice, račune, vozne liste, brzojavke i. dr. Pretiravati ne smemo nikjer, marveč imeti moramo načrtane gotove meje z ozirom na vsakokratni duševni razvoj otrok.

Kar se tiče gotike, ki je prišla šele na vrsto v 4. šolskem letu, jo moramo tekom 4. šolskega leta gojiti z vso skrbjo. Črke je treba, kakor hitro mogoče, vezati v besede, besede v stavke in stavke v sestavke. Ti sestavki pa naj bodo prikrojeni tako, da bodo nekak odsev ustno pridobljenega konverzacijskega znanja, t. j. snov za lepopisje naj nudijo predvsem govorne vaje; zakaj to, kar znajo otroci povedati, morajo znati tudi napisati.

R i s a n j e je velika opora vsem ljudskošolskim predmetom in še posebno realijam, zlasti če je prosto risanje. Vem, da ta trditev ne bo vsakemu všeč; toda prosto risanje ni mazanje tega, kar otroci sami hočejo, temveč je prosti posnetek tega, na kar jih je učitelj opozoril in jim tudi dopovedal, kako morajo posnetek izvršiti. Vzemimo slučaj, da beremo v šoli o Martinu Krpanu. Ali menite, da otroci ne bodo znali s skico pokazati, kako se je izvršila ta dogodbica? — Res, umetniška slika to ne bo, a odprla bo učitelju pogled v otrokovo duševno obzorje, v njegovo dušo in srce. Kdor ne veruje, naj poizkusi in uvidel bo, da ne bo vsak otrok Brdavsus izpustil isto množino krvi! — Prijatelj, ti se morda smejiš, a resnica je, da je v mlaki krvi — četudi samo na sliki — dokaj otrokove osebnosti.

Krasno podpira risanje tudi slovnico, računstvo in merstvo. Kdor tega ne veruje, naj pregleda tozadevne moderne knjige, in kmalu se mu bo odprl pogled v povsem nov, pester in krasen svet, poln življenja. In ali ne učimo za življenje? — Glavno oporo v risanju pa imajo realije. Koliko krasnih objektov vsebuje prirodopisje! Pa tudi prirodoslovje nudi dokaj slik in načrtov, ki imajo svoj pomen ne samo v učnem, temveč tudi v vzgojnem oziru. Opozarjamo samo na kmetijstvo, obrt, rudarstvo, promet, tajnosti gorovja, gozdov, podzemeljskih jam, pokrajin; dalje na narodne noše, posebnosti živalstva, rastlin itd. In z g o d o v i n a ? Ni je vasi, kjer bi ne našli zanimive snovi skoro na izbiro; povsod naletiš na posebnosti po stanovanjih, v cerkvah, na pokopališču, zvonovih, razvalinah, skrinjah, tramovih, v žitnicah, čebelnjakih. Seveda, kdor je za življenje, ki polje pod milim nebom, slep, bo risal samo s kredo po tabli in kakor je jetična taka slika na tabli, tako je jetičen njegov risarski pouk. Izgovor: »N e z n a m !« — hrani v sebi uboštvo in odpor: »N o č e m !« — Rekel sem že, da v ljudski šoli ne vzgajujemo umetnikov; naša dolžnost pa je, da jih iščemo in najdemo! — Pa tudi r o č n o s t i same, dajo snovi dovolj. Saj ni lepa samo napisana črka! Ali ni še lepša narisana v obliki monograma!? Celo p e t j e zbudi kakšno misel za risanje, n. pr. gosli, harmonij, klavir, orglje, boben, tromba, harfa, lira. Deklice so n. pr. celo primorane, da si pri ročnih delih več ali manj pomagajo z risanjem.

Toda, dovolj! Oglejmo si sedaj še petje. Od 4. šolskega leta se mora gojiti vsaj dvoglasno petje. Vem, da po notah to ne gre izlepa, posebno na kmetih ne; a gre izborno tudi po posluhu, samo drugi glas moramo navaditi prej nego prvi. Tudi se ne smemo vdati misli, da pojo visoko lahko samo deklice. Do veljave mora priti od 4. šolskega leta dalje posebno c e r k v e n o p e t j e, ne da bi se narodna in umetna pesem zanemarila. Vsako pesem mora učitelj navaditi tako, kot jo je napisal skladatelj, in ne v divjem, a tudi ne v romarskem žanru.

Teško je marsikaterega ogreti za t e l o v a d b o na kmetih. Mnenju, da se kmetiški otroci zadosti »n a t e l o v a d i j o« na poti v šolo in iz šole in pri delu, bi ne pritrnil, zakaj telovadba nima namena utruditi, temveč hoče poživiti, utrditi in pripraviti otroka do lepega obnašanja in pogumnega nastopa. Budi pa telovadba tudi veselje do vojaškega stanu, do požarne brambe in do društvenega življenja sploh.

Teško je govoriti moškemu o ženskih ročnih delih; povem torej samo s v o j e mnenje kot mož, ki ve, kaj treba v tem oziru kmetiški družini. Za 4. šolsko leto bi zahteval že dokaj vaje v pletanju in sosebno v vpletanju, podpletanju in mašenju. V 5. šolskem letu šivanje, in sicer oni del šivanja, ki mu po domače pravimo — krpanje, da bi dohajalo v šolo vedno manj »strašil«. Zdi se tudi, da bi ne bilo napačno, če bi med ženska ročna dela uvrstili tudi nauk o snaženju obleke in perila. V 6. šolskem letu naj bi se vse to utrdilo in poglobilo. In tako bi imel dom res nekaj od tega. Kaj koristijo čipke in monogrami, če pa je večina obleke in perila razdrapana. Za izdelovanje novih predmetov — četudi samo perila — se mi zde deklice na ti stopinji še nezrele. Morda se motim, a rekel sem že, da govorim samo kot mož, ki ve, česar naš kmetiški dom predvsem potrebuje.

Pouk slaboumnih otrok.

Anica Lebar.

(Dalje.)

(Nazorni nauk.) Z vsestranskim opazovanjem se tudi že dobljeni pojmi izčistijo in pojasnijo. Pri eretičnih otrocih je to posebno važno; saj ravno ti znajo o vsem govoriti, imajo pa nepravilne predstave in nejasne pojme. Njihov nemirni duh se ziblje kakor metulj od enega predmeta do drugega in nikjer ne najde trdnih tal. Z n a z o r n i m n a u k o m pa ga učitelj prisili, da obstoji, gleda, premišljuje, primerja, abstrahira.

Posebne koristi je nazorni nauk za kratkovidne in naglušne, kakršnih je v pomožnih razredih več ali manj. Kratkovidni poznajo kak predmet le, kolikor so slišali o njem, in njihova domišljija si je napravila o njem popolnoma napačno sliko. — Imamo 15letnega dečka, ki pozna veter le v tem, da se na drevju majejo veje. Sila slabo vidi in vsak oddaljeni predmet tako, da zatisne eno oko, z roko pa zasenči drugo oko, da ima čim manjše obzorje. Pri precejšnjem vetru (slabotnega niti ne opazi, ker ne vidi tresočega se listja) in najsi bo tudi poleti, pride zjutraj z novico v šolo: »Gospodična, sneg bo; je že veter na drevesu.« Takim otrokom je

treba predmete, s katerimi se bavi nazorni nauk, prinesiti prav v bližino, da jih z očesom vsaj primeroma pravilno zazna; kar pa temu manjka, naj pripomorejo tudi drugi čuti, zlasti tip, ki je pri kratkovidnih posebno dobro razvit. (Nazorni nauk po peterih čutih.) Naglušnemu pa, ki ima praviloma jako dobro oko, je predmet v vsem dobro znan, pozna tudi njegovo porabo. Manjka mu pa pravega imena za ta predmet, ker ga vsled svoje naglušnosti ni sprejel. Predmeta največkrat ne imenuje, ali pa ga imenuje napačno. Zanj je nazorni nauk pot, po kateri pride do pravilnega govora.

Vkolikor še ni pripravljavni razred popravil in oblažil otrokovega govora, se to najlažje zgodi pri nazornem nauku. To se pa izvrši tem bolj gotovo in temeljito, čim bolj neprisiljeno in prosto se otroci izražajo o predmetu, ki ga ravno obravnava nazorni nauk. Učitelj navajaj otroke s pripravnimi vprašanji, da se lotijo pogovora in povedo vse, kar spada k temu predmetu. Pri tem naj se učitelj prilagodi otroški govorici, da učence polagoma dvigne do pravilnega govora. Pazi pa naj, da otrokove govorice in narečja ne smeši in tega tudi ne pusti očencem. Popravlja naj s potrpežljivostjo in ljubeznijo: Doma ste rekli tako, v šoli pa rečemo drugače, ker je lepše. Kdo, tudi najrevnejši izmed naših učencev, ne bi hotel govoriti tako, kakor je lepše?

V ozkem stiku z nazornim naukom je risanje in oblikovanje. Pri nazornem pouku dobljeni pojmi so gotovo še jasnejši, če učenec predmet sam vpodobi ali nariše. Na najnižji stopnji pa, kjer je risanje in oblikovanje šele v začetku, pa prav dobro služi stavbna omarica in paličice za polaganje. Seveda je modeliranje najbolj priporočljivo; kajti tu je predmet v resnici upodobljen, pri risanju pa le nepopolna slika v dveh dimenzijah.

Na ta način je zagotovljeno sodelovanje vseh učencev pri pouku, kar se drugače, posebno pri apatičnih, zelo težko doseže. Eretikom pa se samostojno delo priljubi in pojmi, ki so vsled nestalnosti le nepopolni, se dopolnijo, zjasnijo in uredijo.

Seveda pa pri nazornem nauku ne smemo pozabiti v zgojenega momenta, ki je pri naših otrocih dvojne važnosti. Sama od sebe se ponudi posebno pri tem predmetu prilika, da učitelj vpliva na otrokovo čud in srce in mu govori o Bogu, Stvarniku in Ohranjevalcu veselstva.

Pedagogika pomožnega šolstva je odkazala nazornemu nauku ono mesto, ki ga doslej še ni imel. Ravno tu stoji nazorni nauk v središču; iz njega izhajajo in krog njega se vrste vsi drugi predmeti. Nazorni nauk dá dovolj snovi za jezikovni nauk; po nazornem nauku izbere učitelj čtivo; nazorni nauk dá potrebno snov za pisanje in spisje; predmeti iz nazornega nauka služijo za ponazorila pri računstvu; risanje, modeliranje, izrezovanje in lepljenje pa so že itak v njegovi službi.

Navadno delimo na pomožni šoli nazorni nauk v občni in posebni nauk. Občni nazorni nauk se prične pri otrokovem vstopu v pomožno šolo in se konča ob izstopu iz nje. Posebni pa, večinoma ga imenujemo razširjeni nazorni nauk, pride šele tedaj do veljave, ko so si otroci že prilastili potrebne pojme in morejo v domoznanstvu in prirodoznanstvu razširiti

svoje obzorje. Vsakdanji nazorni nauk pa se vrsti teden za tednom, mesec za mesecem. Otrok odtrga list raz stenski koledar, pove datum, ga napiše; pri tem samoobsebi pride do pogovora o dnevnihi časih, o mesecu, letnem času, o vremenu in o izpremembah na nebu. Ta četrtinka ure na dan pač ni izgubljena; saj se otroci pri tem vžive v opazovanje in nekako s premislekom žive svoje vsakdanje življenje. Izven načrta pa se vsak dan nudi prilika za nazorni nauk ob raznih dogodkih, ki so baš v teh časih tako pogostni.

Vse tako pomenljivo delo nazornega nauka je združil ravnatelj Nietzsche G. († 29. 11. 16.) v sledeče stavke: »Nazorni nauk je na samostojnem delu ustanovljen pouk o resničnosti (Wirklichkeitsunterricht). Njegovo delo je, da navaja otroka k pazljivemu opazovanju in ga seznanj z najbližjo okolico. V tem, da ostri čute in zahteva tudi telesno sodelovanje, vpliva na tvoritev pravih predstav, zaznav in pojmov, ki jih vseskozi razširja in izpopolnjuje. S tem vadi in ostri spomin, domišljijo in razum ter smotreno vpliva na čuvstva in voljo. Obenem razvija in vadi govor.«

(Dalje.)

Višja državna obrtna šola v Ljubljani.

Državna obrtna šola v Ljubljani se pričetakom novega šolskega leta izpopolni v višjo obrtno šolo, in sicer se otvori prvi letnik višje stavbne šole, ki nosi ime stavbna strokovna šola (Baufachschule), in prvi letnik višje obrtne šole mehanično-tehnične smeri.

Višja obrtna šola podaje učencem ono tehnično znanje in one spretnosti, ki so potrebne za večje in važnejše tehnične in obrtne obrate, obenem pa nudi obiskovalcem višjo stopnjo splošne izobrazbe, da se morejo tudi v družabnem življenju primerno uveljaviti. Kdor dovrši to šolo, postane sposoben, da izvršuje kak tehnični obrt na širši podlagi in z višjimi cilji, ali pa da zavzema kot tehničen uradnik odgovornejša in tudi vodilna mesta v raznih tehničnih podjetjih.

Učenci stavbne strokovne šole postanejo stavbni mojstri ali pa tehnične pomožne moči pri stavbnih uradih in privatnih stavbnih obrtih.

Učenci višje obrtne šole mehanično-tehnične smeri bodo dobivali tudi pouk v elektrotehnikii. Usposobijo se za samostojno izvrševanje raznih kovinskih obratov in za tehnične utadnike strojne industrije in drugih mehanično-tehničnih obrtov in podjetij. Kot začetniki dobe službe v strojnih in elektrotehničnih tvornicah, v železniških delavnicah in v risalnih uradih. Odhodno izpričevalo velja kot dokaz usposobljenosti za samostojno izdelovanje in popravo parnih kotlov in za izvrševanje obrta instaliranja plinovodnih, vodovodnih in razsvetljevalnih naprav.

Tisti, ki dovrše višjo obrtno šolo, uživajo pri oddaji volonterskih mest pri državnih železnicah iste udobnosti kakor mladeniči, ki so dokončali

srednje in višje trgovske šole; tudi pri oddaji praktikantskih mest pri carinskih uradih se enako vpoštevajo.

Učna doba na stavbni strokovni šoli traja $4\frac{1}{2}$ leta, na višji obrtni šoli mehanično-tehnične smeri pa 4 leta. Po dokončani učni dobi delajo učenci m a t u r o ter imajo pravico do enoletnega prostovoljstva v armadi ali pa do dveletne prostovoljske službe v mornarici.

Za vstop v višjo obrtno šolo se zahteva: 1. Ugodno dovršena spodnja gimnazija ali realka (nezadostni redi v tujih jezikih se ne vpoštevajo, a v tem slučaju morajo ostali redi biti povprečno »dobri«); ali absolviranje trirazredne meščanske šole, oziroma 8. razreda osemrazredne ljudske šole, oboje s povprečno p o v o l j n i m uspehom. 2. Starost 14 let. 3. Sprejemni izpit iz učnega jezika, matematike, fizike in v posebnih slučajih tudi iz risanja.

Za obisk višje obrtne šole je ustanovil kranjski deželni odbor 10 štipendij po 500 K, mestna občina ljubljanska pa 6 štipendij po 500 K na leto. Tudi državnih ustanov je večje število na razpolaganje.

Vpisnina znaša 2 K, šolnina pa 5 K na semester. Od plačevanja šolnine oprošča c. kr. deželna vlada.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da je višja obrtna šola za naš narod velikega pomena. Kdor nima veselja do nehvaležnega in dolgotrajnega akademičnega študiranja, temu se sedaj nudi prilika, v dogledno kratki dobi završiti svojo izobrazbo, se postaviti na lastne noge in si ustvariti temelj za sigurno in čestokrat cvetočo eksistenco. Osobito sedaj, ko je po vojni pričakovati ogromnega dela in zaslužka na tehničnem polju, bo novi zavod dobro došel naši podjetni in za tehnične vede nadarjeni mladini. Starši in odgovorni reditelji se torej na novi zavod kar najnujnejše opozarjajo!

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Po enotnem učnem načrtu. Tudi v praški nadškofiji bodo v bodočem šolskem letu jeli (za poskušnjo) poučevati po enotnem učnem načrtu. Sestavljen je tako, da bodo otroci tekom drugega šolskega leta mogli opraviti sv. spoved in pristopiti prvokrat k sv. obhajilu. V predgovoru je knezonadškof praški zapisal naslednje priporočilo: »Ako se oziram na velike milosti, ki jih prejme duša nedolžnega otroka pri mizi Gospodovi, bomo gotovo smatrali kot sveto vestno dolžnost, da se bomo natanko ravnali po odredbi sv. očeta glede starosti prvoobhajancev ter jih z veseljem in po navodilu

pričujočega načrta pripravljali za prvo sv. obhajilo.«

Pedagoški tečaj v Würzburgu. O priliki stoletnice slavnega würzburškega škofa Julija Echterja so sklicali odlični nemški pedagoški duhovščino in učiteljstvo na tridnevno zborovanje s pedagoškimi predavanji (od 10. do 12. septembra). Govori se sučejo okrog jedra: Znanstvena in kulturna vrednost pedagogike.

Preskušnja za katehete na meščanskih šolah. V linški škofiji je zaukazano, da mora duhovnik, ki hoče poučevati verouk na meščanski šoli, delovati poprej v dušnem pastirstvu ali pa kot katehet vsaj šest let. Za to službo pa mora na-

praviti posebno skušnjo. V prošnji za dopust k tej preskušnji mora predložiti zrelostno spričalo, spričalo bogoslovnega učilišča, spričalo šolskega nadzornika za verouk o duhovskem življenju kompetentovem in o njegovi sposobnosti.

Preskušnja je pismena in ustmena. Vprašanja, ki jih kandidat izdeluje, so vzeta iz fundamentalke, spec. dogmatike, moralke, cerkvene zgodovine — vse v okviru učnega načrta za meščanske šole. Zraven tega mora napraviti še katehezo iz katekizma in biblične zgodovine, da pokaže zadostno metodično znanje. Za to ima na razpolago pet ur časa pod nadzorstvom. — Pri ustmenem izpitu pridejo na vrsto isti predmeti, zraven pa še liturgika in občno vzgojeslovje in še posebej metodika pri verstvenem pouku. Iz zadnjih treh predmetov ni nihče oproščen, tudi doktorji ne in ne tisti kompetenti, ki imajo župnijski izpit. — Taksa znaša 30 K.

Katehetske beležke.

Drobne opazke. Če hočeš v šoli red imeti, moraš takoj prvo uro začeti ter strogo in dosledno izvajati, kar napoveš. — Da navadiš otroke lepo moliti, naredi tako-le: Ko stopiš v učilnico, vsi vstanejo, a brez klepetanja, ne da bi besedice izpregovorili. Sele ko prideš k mizi in se proti njim obrneš, pozdravijo vsi hkrati in enakomerno »Hvaljen Jezus« — brez vpitja in brez posebnega poudarka. Takoj nato rečeš: »Sklenite roke!«

Da bo molitev bolj zbrana in mikavna, je dobro spreminjati in izbrati zdaj to, zdaj drugo molitvico. Otrokom se dopove, naj pazijo na kateheta, ki začne, da vedo, katero molitev bodo opravili. Katehet začne n. pr. »Pridi Sveti Duh... ali »O, presladko Srce Jezusovo...«, ali »Oče naš...«, ali »Angel Gospodov...« i. dr., učenci potem z njim nadaljujejo.

Kadar ob tvojem vstopu v učilnico ni vse v redu, ne greš takoj k mizi, ampak malo počakaš, da je vse tiho, ne da bi kaj govoril. Pozdravijo šele pred molitvijo zato, da je pozdrav lep in dostojen, ne pa — kakor se dostikrat dogodi

— zmešan, zategnjen, razkosan, kajti redkokdaj so otroci vsi hkrati pozorni na vstop; nekateri, ki so pri vratih, kateheta takoj opazijo in urno ter morda kričavo pozdravijo, dočim še drugi sede in se razgovarjajo, zato se čujejo le razkosane besede »Hva... hva... hvalljen«... itd.

Molitev koncem ure naj se nanaša po možnosti na vsebino pouka, naj bo torej primerna učni tvarini. Sledi naj takoj neposredno pouku. Ko katehet konča, reče: »Dosti,« ali »Konec — vstanite!« Knjige puste otroci pri miru ter se hitro dvignejo. Sedaj se napove namen molitve: N. pr. »za živo vero, trdno upanje, gorečo ljubezen«; »za domovino«; »za vojake«; »za zmago in mir«; »za starše«; »za bolnike«; »za odpuščenje grehov« (kesanje); po obravnavi Jezusovega življenja, trpljenja, smrti in vstajenja — dotično skrivnost rožnega venca (en odstavek); »duhovno obhajilo« po uri, ko je bil pouk o sv. Rešnjem Telesu; včasih je koristno pristaviti »za tiste, ki danes zjutraj niso nič molili« itd. Torej tudi tukaj: *variatio delectat!*

Drdranje in prehitivanje pri molitvi boš preprečil, ako otroke opozoriš, da je molitev pogovarjanje z najvišjim Gospodom, ako jim sam pokažeš, kako je treba govoriti. Učenci bodo kar gledali, če slišijo iz tvojih ust, kako se lepo moli; kar strmeli bodo in se jim bo zdelo, kakor da slišijo čisto novo molitev. Nato naj poskusi eden izmed učencev, potem zopet drugi in slednjič vsi. — Dobro bi bilo, če katehet pri konferenci naprosi tudi učiteljstvo, da mu v tem oziru pomaga.

Svetovni katekizem. Omenjali smo že, da namerava papež Benedikt XV. oskrbeti enoten katekizem za ves katoliški svet. V ta namen se bo pretehtala vsebina vseh katekizmov, ki so doslej najbolj razširjeni. Posebna komisija (kardinalov in najodličnejših katehetov v Evropi) bo vso snov pregledala in presodila ter prirejala na podlagi tega enotno besedilo, ki bo prevedeno v latinščino in poslano na vpogled vsem škofom. Ko bo enotno izražanje in enotna razpredelba dogotovljena, bo predložena papežu, da jo potrdi, nakar se bo

oskrbela prva izdaja v vatikanski tiskarni. Druge cerkvene tiskarne in založbe bodo potem dobile dovoljenje, da bodo priredile soglasne in skladne prevode in izdaje v vseh drugih jezikih. Z dnem, ko bo prvotna izdaja proglašena, preneha uporaba vseh drugih katekizmov, ki jih sedaj rabimo.

V nekaterih krogih se širi mnenje, da se bo sprejela za podlago svetovnemu katekizmu učna knjiga, ki je bila sestavljena po želji in inicijativi papeža Pija X. in predpisana za rimsko škofijo z željo, naj bi se vpeljala po vsi Italiji. Toda bojazen ni utemeljena. Dotični katekizem ima 433 vprašanj, odgovorov in definicij, ki so pač točne in izbrane z ozirom na bolj razširjene moderne zmote. Toda če zahtevamo, da mora biti katekizem prilagoden kolikormoč otroškemu umevanju in da se mora po možnosti izogniti zgolj suhoparnih definicij, potem moramo reči, da omenjeni katekizem tej zahtevi le malo ustreza. Vsled tega pač ni vsprejemljiv kot tak, ki bi dal pravec in normo svetovnemu katekizmu. Na dunajskem kongresu si je pridobila tla srečna misel, da se bo treba sprijazniti s katekizmom, ki podaja ves nauk v sistematičnih berilnih sestavkih. Prvi tak poizkus imamo v že tiskani knjigi monakovskega kateheta Henrika Stieglitzza: »Größeres Religionsbüchlein«. (Jos. Koselsche Buchhandlung, Kempten und München.)

Izpraševanje vesti. Knjiga, ki jo rabijo duhovniki kot pomoček pri duhovnih vajah (»Examen ad usum cleri in gratiam praecipue sacerdotum sacra exercitia obeuntium. — Conc. P. Jos. Deharbe, S. J.), ima v oddelku »Catechesis et schola« tudi naslednja vprašanja:

1. An persuasum habes, nullum tibi, animarum pastori, gravius incumbere officium, quam instructionem parvulorum. — An ergo catechesin maxime cordi habes?

2. An semper statuta hora catechesin inchoas?

3. An nihil omnino negligis, ut ubi fructum ex catechesi pueri capiant?

4. An ita plane ac dilucide loqueris, ut pusilli facillime intelligere queant?

5. An nihil umquam profers abstru-

sum, nihil subtile, inutile aut puerorum ingenio minus accommodum?

6. An curas exemplis ac parabolis audiendi alacritatem fovere, et per res sensibiles doctrinam pro captu parvulorum declarare?

7. An catechismum aut nimis raptim, aut nimis fuse explicas, quo fit, ut doctrina, vel nec semel bene instillata, vel non saepius repetita memoriae non haereat?

8. An satagis puerorum mentes in catholica fide bene roborare et contra errorem munire?

9. An etiam corda iugiter inflectere studes ad pietatem Deique amorem et odium peccati?

10. Quo efficacius haec omnia praestas, an ad catechesin velut ad opus gravissimi momenti te sollerter praeparas?

11. An omni sollicitudine curas, ut pueri bene praeparentur ad primam confessionem, ne accedant absque sincero peccati dolore et emendandi proposito, cum prima confessio illis non raro norma sit subsequentium?

12. An maximi facis praeparationem ad primam communionem? Num quam potes studiosissime pueros disponis per frequentiore catechesim et peccatorum expiationem?

Prenovljen katekizem. V zagrebški nadškofiji so rabili v 1. in 2. razredu srednjih šol Deharbov veliki katekizem. Ker je zaloga pošla, je naročila zemalj, vlada prof. dr. Gudek-u, naj priredi prenovljeno izdajo, ki je sedaj v tisku. G. prireditelj se je v nekaterih vprašanjih in glede logične razvrstitve tvarine oprijel Lindena, v bistvu je ostal Deharbov izvirnik neizpremenjen. Kot dodatek je privzel dr. Gudek tudi kratko zgodovino katoliške Cerkve.

O duhovnem obhajilu, ki smo njega važnost in neprecenljivo vrednost že opetovano naglašali med katehetskimi razmišljanji našega lista, je objavil tudi »Bogoljub« v 9. svoji letošnji številki daljšo razpravo. Naj bi je katehetje ne prezrli ter vpoštevali uporabne misli in navodila tudi pri šolski praksi. Pristaviti bi nam bilo le to, da naj bi se vselej in povsod, zlasti še v »Bogoljubu«, ki je tako razširjen med slovenskim ljudstvom, navajalo pravilno in od cerkvene

oblasti avtorizirano besedilo. Najlepši način, kako obuditi duhovno sv. obhajilo, je priporočal sv. Alfonz Ligvorijan, kar omenja tudi pisatelj omenjene razprave K. P., ki dotično besedilo tudi navaja, toda ne popolnoma v soglasju s katekizmom in z našim »Šolskim molitvenikom«. Enotnost je treba skrbno varovati!

Predaleč. V Paderbornu je v založništvu Schöning izšla lani (1916) knjižica »Der erste Religionsunterricht«. Sestavil jo je J. Valerijan Schubert. Škofijski ordinariat paderbornski je naknadno umaknil privoljenje za tisk ter odtegnil knjigotržtvu še ostale neprodane izvode. Kaj je bilo krivo? Ne avtor, ki je po poklicu učitelj ter se je z vnemo udeleževal posvetovanj I. katehetskega kongresa na Dunaju, marveč način, kako obravnava biblične zgodbe. Privolil si je namreč preveč prostosti ter posnemal zagovornike tiste metode, ki se je hotela udomačiti pred desetletjem in dovoljevala za zgodbe na nižji stopnji kolikormoč prosto pot. Zgodba je na ta način bolj mikavna, a vsled neoviranega razvoja domišljije postane biblična zgodba podobna pripovedki iz »Tisoč in ena noč«. To pa utegne učencu pozneje, na višji stopnji škodovati: Ko namreč zapazi, da se mu je v prvih letih nudila resnica olepšana z izmišljenimi okraski, se ga kaj hitro loti skušnjava, da bi tudi biblično jedro in resnico potisnil v vrsto pravljič. Metoda, ki si jo je izbral zgoraj imenovani Schubert, bi torej prav lahko razrahljala verovnost sv. pisma, obenem pa nekako profanira božjo besedo.

Zato ostane tudi za nas merodajno pravilo: Pri podajanju bibličnih zgodb je najbolje, da se držimo kolikormoč svetopisemskega besedila; besedilo se opiše le tam in takrat, kjer in kadar je potrebno. Svetopisemsko besedilo ima v sebi neko moč in izrazitost, ki se s parafrazo večinoma le pokvari. Ob razlagi se sme domišljija že nekoliko bolj razviti, preveč pa tudi ne, ker se s tem porabi veliko dragocenega časa.

† **Msgr. Jožef Kragel.** Kot begunec je umrl v Ljubljani katehet in bivši tolminski dekan msgr. Jožef Kragel, ki je svoj čas kot katehetski pisatelj oral ledino na slovenskem katehetskem polju. Spi-

sal je kateheze za male otroke, ki so bile med prvimi v slovenskem jeziku. Blagi mož naj počiva v miru!

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Ali je to zgolj slučaj? Uredništvu linskega lista »Ave Maria« je poslal P. Franc C. Ss. R. naslednje pismo, ki je bilo priobčeno v št. 7. l. 1.:

»Streški jarek, 5. junija 1917. Ljubi starši! Nekoliko iz radovednosti, nekoliko pa iz notranjega nagona sem se podal danes popoldne v bližnjo zelo razdejano vas Bessieux. Še mar mi ni bilo, da je ta okrog 200 številčk broječa vas deloma tudi v ognju francoskih topov; zato sem brodil med obstreljenimi hišami ter prispel tudi do precej razdejane vaške cerkve. Po razdrtem zidovju in razlomljenih tramovih priplezam do velikega oltarja, ki ga je bilo še nekoliko ostalo. Zdaj udari težka granata okrog 20 m od mene. Urno hočem zapustiti prostor, ko zapazim na levi strani še dobro ohranjen oltar Marije Brezmadežne, dočim je bilo okrog vse razdrto. Ko stopim tja in opazujem podobo, udari nova granata neposredno pred veliki oltar, tako da mi je omet metalo v obraz; ranjen pa vendar nisem bil. Ves preplašen opazujem učinek težke granate; v tem pa iznova počim prav tam, kjer bi jaz moral biti, če bi bil takoj zapustil cerkev, ne da bi bil stopil k Marijinemu oltarju. Brez obotavljanja hitim sedaj iz cerkve na cesto, kjer so sanitejci uprav nakladali mrtvega infanterista in štiri težko ranjene vojake... Kaj pravite k temu? Ali ni to več kot slučaj?...«

Kdo ga je varoval... Mlad hrvaški nadporočnik M. B. pripoveduje naslednje dogodke iz svojega vojaškega življenja:

Po kosilu pridem s svojim majorjem v kavarno — v Gorici. Pri mizi čakam, da se vsede poprej major na prvo mesto, a ljubeznivi gospod odkaže to pot meni prvo mesto. Komaj se vsedevala, se nasloni major v moje naročje, veče: Zadet sem. Italijanska krogla ga je pogodila v kavarni na sedežu, ki je drugače bil meni odkazan.

Prišel sem v neki kraj, kjer sem iskal veliko hišo, ki je pa bila prazna, vendar ne brez pohištva. S svojim slugo

sem si izbral primerno ležišče. Utrujen sem trdno zaspal; a počitek je bil kratak, kajti topovska krogla udari v hišo ter prebije na mah dvojce nadstropij. Vsa zgradba se strese, kakor ob najhujšem potresu; vrata so stopila s tečajev. Zračni pritisk me je bušknil s postelje kakor peresce. Mislil sem si: zdaj je po tebi. Ko pa poskusim gibati z rokami in nogami, sem videl, da se me še drže. V smradu in gostem prahu skušam vstati — in šlo je. Grem vun, a tu zapazim dva metra široko odprtino, ki jo je napravila granata, a razpršila se ni, marveč je prodrla cela v spodnjo klet. Tehtala je 150 kg; ko smo jo demontirali, smo našli v nji 30 kg ekrazita. Ako bi bila eksplozirala, bi se bila vsa zgradba zdrobila v prah z menoj vred.

Takih in podobnih epizod je naštel

nadporočnik, ko je bival na dopustu, še več. Pristavil je pa zraven z neko samozavestjo: »Globoko sem prepričan, da pridem iz vojske živ in zdrav, pa naj traja, dokler hoče.«

Ko so ga prijatelji vprašali, od kod ima to trdno jamstvo in zagotovilo, potegne nadporočnik molek iz žepa, ga ponosno dvigne kvišku ter poln zaupanja zakliče: »To sveto znamenje in Ona, ki jo vsak dan z njim (z molitvijo rožnega venca) slavim, me je varovala doslej, pa me bo čuvala i v bodoče; trdno se nanjo zanesem. Toda ali veste, komu se mi je zahvaliti, da se mi je rožnivenec tako priljubil? — Svojemu dobremu katehetu in učitelju, ki sta me že v zgodnji mladosti navadila te lepe in krepke molitve.«

Učiteljski vestnik.

Stanje ljudskega šolstva koncem leta 1916. na Kranjskem. I. Število javnih šol. Meščanski šoli sta 2, in sicer 1 s slovenskim in 1 z nemškim učnim jezikom. — Javnih ljudskih šol je 431, izmed teh je 172 enorazrednic, 121 dvorazrednic, 48 trirazrednic, 47 štirirazrednic, 23 petrazrednic, 14 šestrazrednic, 6 osemrazrednic. Razen tega je bilo 20 zasilnih, 16 ekskurendnih in 2 mešani šoli. — Izmed javnih ljudskih šol je bilo 183 deških, 13 dekliških, ostale mešane šole. Skupno število razredov je bilo okroglo 1133. Po narodnosti je bilo 392 slovenskih, 30 nemških, 8 utrakvističnih šol in 1 italijanska (za begunce). — II. Zasebnih šol je bilo 29. — III. Število šoloobveznih otrok: 51.231 dečkov in 51.359 deklic, skupaj 102.590 (leta 1913. pa 97.248). — IV. Število šoloobiskujočih otrok je bilo 47.813 dečkov in 46.058 deklic, skupaj torej 93.871 (leta 1913. pa 88.567). — V. Učiteljstvo: Na javnih meščanskih šolah: 10 moških in 4 ženske, skupaj 11 učnih moči. — Na javnih ljudskih šolah pa 487 moških (izmed teh 213 mobiliziranih, ostane torej še 274) in 866 ženskih, skupaj 1353 učnih moči. — Opomba: Leta 1913. je bilo 517 moških 673 ženskih, skupaj 1190 učnih moči; to-

rej sedaj več 163. Ako pa odštejemo mobilizirano učiteljstvo (213), vidimo, da je v resnici bilo 50 učnih moči manj kot pred vojsko, dasi je število otrok narastlo za 5304.

Smrt. Dne 27. julija je umrla v Ribnici gđc. Matilda Berlot, izvrstna vzgojiteljica in učiteljica gluhonemih, ki jih je 35 let poučevala v dež. gluhonemnici v Gorici. Rojena je bila v Kanalu in izvzemši prvo leto, ko je poučevala na ljudski šoli v Dornbergu, je posvetila vse svoje sposobnosti in ves prosti čas gojenkam, ki se svoje vzorne in požrtvovalne učiteljice hvaležno spominjajo.

Učiteljska pragmatika. Dun. uradni list je 28. julija objavil postavbo, ki urejuje službeno razmerje učiteljstva na državnih srednjih in nižjih šolah. Prvi del obsega splošna določila o nastavljanju, o službeni prisegi, kvalifikaciji itd. Drugi del govori o dolžnostih učitelja, o uradni tajnosti, o vedenju, vojni dolžnosti.

§ 37. omejuje stranska opravila in se glasi: Učitelj se ne sme poleg svojega poklica ukvarjati z drugimi opravili, tudi ne sme sprejeti nobenega mesta, ki nasprotuje ugledu in dostojanstvu učiteljskega poklica, ali ga ovira, dane more svoje dolžnosti popolnoma in natanko izvrševati.

Brez posebnega dovoljenja višje oblasti ne sme ustanoviti: 1. nobene privatne šole, ne vzgojevališča ali učilišča; 2. ne sme voditi nobenega pridobitnega podjetja; 3. ne udeleževati se akcijskih in drugih pridobitnih družb kot član ustanovnega odbora, predstojništva, upravnega ali nadzornega sveta; 4. ne sme sprejeti v privatni pouk učencev lastnega zavoda, tudi ne na stanovanje in hrano; 5. ne sme sprejeti podnajemnikov v odkazano mu naturalno stanovanje.

Ni pa treba posebnega dovoljenja, če hoče učitelj sodelovati pri napravah, ki pospešujejo splošne humanitarne namene ali gospodarske razmere javnih uradnikov in učiteljev. Drugače je pa treba vsako postransko pridobitno opravilo oblasti naznaniti.

Kar tiče daril, ni dovoljeno, da bi učitelj sprejemal denar ali druge vrednote, ki bi mu jih kdo z ozirom na službovanje posredno ali neposredno ponudil. Častna darila bi smel sprejeti le z dovoljenjem svojega neposrednega predstojništva.

Tretje poglavje določuje pravice učiteljskim osebam z ozirom na naslov, uniformo, počitnice, dopuste, dohodke, napredek, pokojnino. — Četrty oddelek ima določila o prestavah, o menjavah službe, o dopustih s pravico do pokojnine i. dr. — Peto poglavje našteva pogoje za pokojnino ter disciplinarne stvari in kazni.

Odlikovanje med kranjskim učiteljstvom. Povodom cesarjevega rojstnega dneva so prejele odlikovanja tudi nekatere osebe med kranjskim učiteljstvom, in sicer gg. in gđč.: Ivan Bajec, nadučitelj v št. Vidu nad Ljubljano; Ivan Cepuder, nadučitelj na III. d. šoli v Ljubljani; Viktor Mihelič, nadučitelj pri D. M. v Polju; Ludovik Pirkovič, nadučitelj v Svibnem; Ivan Pirnat, nadučitelj v Mokronogu; Janko Polák, nadučitelj v št. Vidu pri Zatičini; Fr. Rant, nadučitelj v Radečah; Karel Trost, nadučitelj v št. Jerneju; Ferd. Juvanec, vodja ljudske šole v Postojni; Fr. Verbič, nadučitelj v Slavini; A. Fakin, nadučitelj v Kostanjevici; Fr. Kozjak, nadučit. v Toplicah pri Zagorju; Iv. Levstik, šol. vodja v

Zagorju o. S.; s. Mihaela Gorjup, voditeljica dekl. šole v Šmihelu pri N. m.; Frančiška Ilersič, ravnateljica nem. dekl. 8razrednice v Ljubljani; Frančiška Jankovič, učiteljica v Toplicah pri Zagorju; s. Eleonora Mantuani, ravnateljica dekl. 8razrednice v Lichtenthurničnem zavodu v Ljub.; E. Petsche, učiteljica v Selcih; M. Kristina Pezdirc, voditeljica zas. dekl. šole v Mekinjah; Pavla Zierer, učiteljica v Krškem. — Prejeli so vsi in vse vojni križec za civilne zasluge III. razreda. — G. V. Levstik, nadučit. v p. na Vrhniki, je odlikovan z zlatim zaslužnim križcem.

Iz odborove seje »Slom. zveze« dne 24. julija: Glede akcije za zvišanje vojnih podpor poročamo na drugem mestu. — V »Slom. zvezo« je bila sprejeta gđč. Klovar Štefanija, učiteljica, Šmarje p. L.; g. Golmajer Ivan, učitelj v Star. trgu. — Tajniki podružnic naj bi blagovolili poslati imena članic in članov glavnemu tajniku g. Adolfu Sadarju, vodji vzgojevališča v prisilni delavnici v Ljubljani, kar se s tem naznanja in naproša. — Občnega zbora vsled vojnih razmer tudi letos ne bo; pač pa je želeli, da zborujejo podružnice. — V društveni kalendarček se sprejme tudi zapisnik duhovnikov, ki so člani »Slomškove zveze«.

Natečaj. Na kranjskih ljudskih šolah je razpisanih 57 učiteljskih mest. Rok do 15. septembra t. l. Podrobnosti so bile objavljene v dnevnikih.

Povišanje vojne podpore. Predsednik »Slomškove zveze« poslanec Fr. Jaklič je sklical nujno odborovo sejo dne 24. julija, da bi se ukrenili potrebni koraki zaradi povišanja vojne podpore. Ker so dogovori zaradi regulacije vsled odstopa Martiničevega ministrstva padli v vodo, je bilo treba nujno zadevo drugače urediti. Sprejet je bil soglasno predlog g. predsednika Jakliča, da gre odbor »Slomškove zveze« skupno z načelstvom dež. učiteljskega društva k deželnemu glavarju ter izrazi željo, da se zviša vojna podpora tudi učiteljsstvu, in sicer sorazmerno povišku državnih in deželnih uradnikov, vpoštevaje število nepreskrbljenih otrok. — Deputacija pod vodstvom posl. Jakliča se je nato takoj podala v deželni dvorec. Deželni glavar je priznal upravičenost naprošene sana-

cije žalostnih razmer ter obljubil hitro pomoč. Tudi vpokojeni učitelji in učiteljice in učiteljske vdove in sirote, ki je zanje deputacija govorila, bodo deležni novih vojnih podpor. Te podpore naj veljajo vse dotlej, dokler trajajo sedanje izredne razmere. Glede sankcije novega šolskega zakona je g. glavar izjavil, da bo ob prvi priliki to zadevo na Dunaju zopet spravil v tek. — V seji deželnega odbora, ki je bila še isti dan, se je sklenilo: Aktivnemu ljudskošolskemu učitelstvu se dovolijo za čas od 1. julija do 31. decembra 1917 stalne vojne draginjske doklade, izračunane po istem ključu kakor za deželne uslužbence in ravnotako izplačljive v mesečnih obrokih. Zapopadeni so tudi meščanski učitelji in vsi stalno nameščeni veroučitelji. Osebnih dohodnine ne plača dežela, pač pa odpadejo v označeni dobi pokojninski prispevki. Dosedanje 25odstotne draginjske doklade ostanejo neizpremenjene.

Vpokojeno ljudskošolsko učitelstvo odnosno njih svojci (vdove, sirote) sprejmo istotako stalno draginjsko podporo od 1. julija do 31. decembra 1917 po istem sorazmernem ključu kakor deželni vpokojenci. Vpoštete so tudi osebe, ki uživajo le miloščino.

Draginjsko podporo sprejmo za celo leto 1917. tudi dušni pastirji, ki imajo krščanski nauk v ljudskih ali meščanskih šolah, in sicer na sledeči način: Nagrada za tedensko uro se zviša za 50 odstotkov, t. j. od 20 na 30 K. To nagrado sprejmo leta 1917. vsi dušni pastirji, ki poučujejo na eni ali več javnih ali zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti skupaj na teden nad dve uri.

Odškodnine za voznje (kilometriner) in za prehrano, ki se imajo po veljavnih predpisih veroučitelju izplačati, se zvišajo za 100 odstotkov (normalne kilometriner 30 v., draginjska doklada 30 v., skupaj 60 v. za kilometer).

Častne službe slovenskega učiteljstva v Srbiji. Nekateri tovariši med slovenskimi učitelji, ki so v vojni službi napredovali, so sedaj nastavljeni kot okr. šolski nadzorniki v Srbiji in Črnigori. O črnogorskem učitelstvu je v našem listu že poročal nadzornik M. Jovan. Nedavno smo čitali v »Slovincu« kratko obvestilo okrožnega nadzornika Franca

Merljak v Peči (Ipek). Poleg plače, kakršno so imeli doma, dobivajo še avstrijski učitelji 5 K doklade na dan ter 600 K stanarine na leto. V Črnigori potrebujejo zlasti strokovnih učiteljev. — Nadporočnik Drago Hudè posluje kot okrožni šolski nadzornik v Užicah na Srbskem.

Za oprostitev. Deželni šolski svet kranjski je predložil vojnemu ministrstvu prošnjo, naj se učitelji, ki niso sposobni za službo na fronti, po možnosti oproste vojaške službe. Čujemo, da je okrog 50 takih vojakov izmed kranjskega učiteljstva oproščenih in da nastopijo službo kot učitelji. — Ogrski honvedni minister je merodajna poveljstva iznova pozval, naj vse učitelje, profesorje itd. izmed moštva, ki so dobili pri superarbitraciji označbo »zmožen za pomožno službo« oziroma »za črnovojno službo brez orožja«, takoj brez vsakega nadaljnjega postopanja prestavijo v neaktivno razmerje. Tako kvalificirane moči naj dobe takoj dopust.

Smrt pobira... 7. avgusta so pokopali najmlajšo hčerko g. vladnega svetnika dr. Fr. Detela, gđc. Lucijo Detelo, pomožno učiteljico na nemški dekliški šoli v Ljubljani. O pokojni je zapisala njena tovarišica P. med drugim tudi naslednje priznalne in pohvalne besede: »Bila je vedno tiha, skromna, ljuba in vesela; vseskozi odličnjakinja, se ni nikdar prevzela radi izbornih uspehov. Kdo naj našteje vse lepe poteze njenega značaja!

Ko je postala učiteljica, se je vedno jasneje kazala njena najlepša krepost: vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti. V šoli in kongregaciji je storila mnogo več, kakor se je od nje zahtevalo. Največje veselje je imela z glasbo. Svoje izredno znanje v tej stroki je posvetila predvsem Mariji. Prevzela je vodstvo kongregacijskega pevskega zbora in se trudila, da ga je vedno bolj izpopolnjevala...« Naj bodo te prizrčne vrstice v spodbudo vsem našim dobrim gospodičnam učiteljicam! —

V Zagorju na Krasu je kmalu po pričetku počitnic zatisnila oči gđc. učiteljica Milka Gantar. Na Premu, kjer je službovala 5 let, je bila splošno priljubljena vsled svoje skromnosti in mir-

nega značaja. Ob grobu sta ji govorila v slovo gg. Iv. Baloh in Ig. Žgajnar. Tovariši in tovarišice učiteljskega stanu so ji zapeli zadnji pozdrav na pokopališču. Ganljivo je bilo, ko je prišlo iz Prema po dolgi poti čez hrib okoli 50 šolskih otrok, da so ji prinesli zadnji pozdrav: polno cvetk in gorečih molitev. Naj blaga pokojnica, ki je dajala s svojim krščanskim življenjem šolski mladini najlepši zgled, počiva mirno v Bogu!

Imenovanja. Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko dne 5. septembra: Na slovenski dekliski osemrazrednici v Ljubljani so nameščene naslednje gospodične učiteljice: C e g n a r Ivana, F a j d i g a Marija, M a c h Ana, O j s t r i š Ana, W e r n e Teodora. — Na nemški dekl. osemrazrednici v Ljubljani: L u c k m a n n Irma, R a m o v š Marija, V i d i c Mara. — V Mengšu g. V i d a Š o r n.

Provizorična nameščenja. Rovte pri Logatcu: Gdč. Rafaela Pavlica, supl. in vodstvo; gdč. Pavla Drexler, prov. uč. — Zdihovo: Gdč. Gabr. Högl, supl. in

vod. — Bled: Gdč. Ema Janežič, supl. — Bloke: Gdč. Marija Lachainer, prov. — Dol: Gdč. Marta Reich, prov., vod. — Radovica: G. Jos. Vrbinc, sup. — Krško: G. Ivan Vanič, sup. — Dobrova: Gdč. Krist. Rogar, prov. učit.

Na monakovskem vseučilišču je po dolgih obravnava vendar tudi teolog prišel na vrsto za rektorsko mesto; izvoljen je bil prof. Weigl. — Za dekana zagrebške bogoslovne fakultete za leto 1917/18 je izvoljen dr. Fr. Zažoda, vseučiliški profesor biblijskih ved.

Učiteljstvo ljudskih šol v Idriji je uvrščeno v službeno pragmatiko državnega učiteljstva ter bo imelo pravice in plače državnih uradnikov.

Tudi zasilni učitelji bodo deležni vojnodraginske podpore; deželni odbor kranjski jim je dovolil 50% k dosedanji nagradi, in sicer za čas od 1. julija do 31. decembra.

† **Karel Wider.** V Podgorici v Črni gori je podlegel 5. septembra malariji mestni učitelj ljubljanski, praporščak Karel Wider, pisarniški voditelj Učiteljske tiskarne. R. i. p.!

Raznoterosti.

Iz ujetništva. Naš tovariš nadučitelj Fr. Silvester, ki mu je začasno odločeno domovanje tam v Tavriški guberniji na Ruskem, je poslal uredniku več dopisnic; iz njih povzamemo naslednje zanimivosti. (Značilno je, da je v pisemca zašel duh, ki veje v Rusiji.)

Orehov v Tav. gub. 29. (16.) III. 1917. Velecenjeni! Že dolgo od Vas nimam nikakih poročil. Bog vé, ste pomrli, ali pa — živeči v opravičljivih skrbah — ne najdete časa za dopise, ki jih tako željno pričakujemo. — Vem, da Vam je že znano o veliki premembi, ki je prenovila Rusijo. Če se izvrši program novega narodnega ministrstva, bo Rusija pač najbolj demokratična država na svetu. Ko bi imeli ruski inteligenti organizacijo, podobno naši Slovenski Ljudski Stranki, bi lahko igrali v sedanjih velikih dneh »prvo vijolino«; tako pa se mi zdi, da bodo pri bodočih volitvah zaenkrat slavile zmago versko-indiferentne stranke v zvezi s socialnodemokratično republikansko par-

tijo. — Pa kako gladko se je izvršil zgodovinski preobrat! Malo žrtev! Brez posebnih pogromov; le navdušene manifestacije. Policije ni več: možje iz ljudstva s palčico v rokah in z nadpisom »narodna milicija« na levem rokavu skrbe za red, katerega lahko imenujem — v z o r n i m. — Pretekle dni sem z rdečo pentljico na čepici korakal z ogromno množico naroda po orehovskih ulicah tudi jaz, da pokažem svojo ljubav do osvobojenega ljudstva, neizmerno trpečega in nepreračunljivo silnega. — Zdaj bo pa najbrže še g. Kristan pohvalil katoliškega revolucionarja nadučitelja Fr. Silvestra.

Orehov v Tav. gub., 31. (18.) III. 1917. Velecenjeni! Vašo dopisnico od 19. oktobra 1916 prejel danes. Pišem Vam mnogokrat, in če bi vse došlo v Vaše roke, bi iz drobtinic res mogli sestaviti — interesantno »potvico«. Pa kaj, ko tako težko vsem ustrežeš in tuša nikoli ne zaduši — draginja. Pred dnevi sem

Vam poslal dopis, zanimiv in v slogu, ki bi moral zadovoljiti — vse strani. Bomo videli! Pišite! Tu so se otresli strahov, še plenjeni se čuti »svobodnim graždaninom«. Pozdrav!

Velecenjeni! V Slovenskem Jugu čitam o uspešno proizvedenem koncertu Glasbene Matice v Ljubljani s pater Hugolinovo skladbo »Soči«. Kako rad bi bil navzoč! — Pa Bog dá vse o pravem času, zato upam, trdno upam, da zaslišim v nedaleki bodočnosti veličastno kompozicijo Simon Gregorčičeve pesmi v — mili Sloveniji. — Ves Vaš nadučitelj Fran Silvester. — Berdjansk v tavr. gub., 16. (29.) IV. 1917.

Berdjansk v Tavr. gub., 2. (15.) V. 1917. — Predragi! Spomladi in v poletju 1916 sem pri nemškem menonitu okušal sladkosti in trpljenja kmetskega stanu. Pozneje sem bil tri mesece »staršim« 15 vojnim ujetnikom v molokanski derevni »s pravami feldvebla«. V zimi 1916/17 sem »igral klobasnika« pri — židovskem skopuhu. »Življenja trnjeva pot«, bi rekel Joža Kostanjevec. — Danes sedim v pisarni Ujezdne zemske uprave, med kolegi učitelji. Moje sodelovanje pri šolskih zadevah — okraja. Kakor nalašč za — slovenskega učitelja! Ruski tovariši me nazivljajo »minister narodnega prosvetščenijsa«. Dopade mi šala in le želim, da bi ostal tu do konca vojne in da bi ne bil — po kakihsibodi nepredvidnih potresljajih — prisiljen — »popasti v odstavku«. — Srčen pozdrav »Slomškovi Zvezici«! Vaš nadučitelj Fran Silvester.

Berdjansk, 31. maja 1917. — Predragi prijatelj! Ko pišem to karto, se Vaše oči gotovo s skrbjo obračajo tja na bližnji zapad. — »Vremena Kranjcem bodo se zjasnila, milejše zvezde kakor zdaj sijale.« Pozdravite mi »Slomškovo zvezo«, pa mojeja dobrega očeta v Vipavi. Pa morda se je pomaknil bliže k Vam —. Prosim denarnih pošiljatev! Hvaležni nadučitelj Fr. Silvester.

Berdjansk, 28. maja (10. junija) 1917. **Zacvela akacija...** Zacvela je akacija —. Doma je nisem videl mnogo. Spominjam se. Tam v kotu šolskega vrta, pri našem sosedu Rodarju sta bili dve: posekal sem eno, druga pa je še, če je nista uničila bohinjki sneg in mraz —. V Berdjansku akacij ne manjka; vse

mesto jih je polno. Mlado in staro z neizrečenim veseljem »guljajet«, posebno v teh dneh. — No, pa saj res nikdar ni tako prijetno na ulici, kot spomladanskega večera, ko v mrtvaškem luninem svitu zaduhte — bele akacije — — —. Nadučitelj Fran Silvester.

4000 kron za obutev šolski mladini. Mestni šolski svet ljubljanski je vsled predloge gosp. predsednika dr. Tavčarja sporazumno z občinskim svetom dovolil, kakor tudi lani, 4000 K za nakup čevljev z lesenimi podplati, ki se bodo razdelili revni šolski mladini na ljubljanskih ljudskih šolah. Blago je šolski nadzornik Fr. Lavtižar takoj naročil, da bo moč do bodoče zime otrokom postreči.

† **Vadniški učitelj Franc Gerkman.** Dne 27. avgusta je za vselej zatisnil trudne oči osemnosemdesetletni starček Fr. Gerkman, c. kr. vadniški učitelj v pokojju, bivši šolski nadzornik v Ljubljani. Pokojni blagi učitelj in pedagog se je še v visoki starosti živo zanimal za šolstvo; pozdravljaj je vsakega, ki je o njem vedel, da se ukvarja s poučevanjem in šolsko mladino. Tudi njega se je držala značilna poteza ljubljanskih učiteljskih vpo-kojencev, da je vsak dan, dokler so mu dopuščale moči, obhodil javne tržne prostore, opazoval vrvenje ljudi, morebitne novice pa zapisaval za uradni dnevnik. Njegova skromnost in ljubeznivost ga je prikupila vsakemu. Možu, ki je bil z vsem srcem učitelj in prijatelj šole do skrajnega — priznanje in čast. Bog mu daj večni blagor!

Pouk s pomočjo slik. V Berlinu so ustanovili poseben urad, ki bo skrbel, da bo na razpolago dovolj slik in filmov, primernih za vzgojo in mladinsko izobrazbo. Učiteljski listi (nemškega jezika), ki jim je mar, da bi se vse slabo in spotekljivo odstranilo in zabranilo vsaj šolski mladini, odkrito pozdravljajo ustanovitev tega zavoda (Bild- und Filmamt), in upajo, da bo zdaj možno dobiti za mladino dovolj takih predstav, ki jim ne bo mogel nihče oporekati. Sezname že narejenih slik razpošilja: Bild- und Filmamt, Berlin SW 68, Zimmerstrasse 72—74.

Zasluznemu možu. 3. avgusta je praznoval naš jezikoslovec P. Stanislav Škrabec 50letni spomin nove maše.

Zlatomašnik, ribniški rojak, se je pečal z jezikoslovjem že kot gimnazijec in bogoslovec. Prvo važnejše delo njegovo »O glasu in naglasu« je izdala lani Leonova družba kot prvi zvezek njegovih zbranih spisov. Ko je bila gimnazija v Novem mestu frančiškonom odvzeta, se je preselil P. Škrabec v Gorico, kjer je ostal do zadnjega; od tam ga je pregnala vojska. Urejeval je dolgo vrsto let »Cvetje«, ki je zahajalo zaradi jezikoslovnih drobtin, nanizanih na ovitku, v najvišje učeniške kroge. — Zglednemu redovniku, skromnemu duhovniku, velikemu učenjaku Bog daj trdno zdravje še na mnoga leta!

Ne preneglo! Nemški državni kancler dr. Michaelis je bil na gimnaziji v starih jezikih precej slabo podkovan. Profesor latinščine mu je rekel nekoč: »Kdor napravi maturo, temu je odprt ves svet. Ta lahko postane vse, tudi minister, celo državni kancler. Na vas, Michaelis, pa se to ne nanaša.« Ves razred se je smejal. — Sedaj je pa Michaelis nemški državni kancler.

Dar. Draginska doklada »Slovenskemu Učitelju«: Gdč. Podboj Terezija, učiteljica, Rob, 2 K; prof. Gabršek Fran, c. kr. okr. šolski nadzornik, 5 K; gdč. Anica Hirschmann, učiteljica, št. Lambert, 2 K.

Kuharska-gospodinska šola pri uršulinkah v Ljubljani s pravico javnosti je zaključila dne 31. julija svoje četrto šolsko leto. Novo šolsko leto se bo pričelo 3. oktobra t. l. Priglasila se spreje-

majo že od 10. avgusta dalje. Doposlati je treba krstni list in zadnje ljudskošolsko spričalo.

Po dvajsetih letih trdega dela — napredek za 200 K. Večkrat se je že naglašalo, da je učiteljstvo na Nižje Avstrijskem najboljše preskrbljeno. Ali je za katehete izjema? Človek bi sodil, da res, če bere razpis, ki razglašča natečaj za katehetsko službo v Deutsch-Wagram-u z dostavkom: »Mindesters Jahresgehalt 2200 K, nach zwanzigjähriger Dienstzeit Steigerung bis auf 2400 K.« Quem dii oderunt . . .

Nadnaravni pomočki pri vzgoji. O priliki slavnostnega zborovanja (31. jul. v Monakovem), ki ga je priredila organizacija nemških katoličanov za brambo krščanske šole in vzgoje, je govoril tudi baron Kramer-Klett, in sicer o nadnaravnih pomočkih pri vzgoji. Temeljna misel je bila ta-le: V težkih notranjih bojih, ki jih je po vojski pričakovati, se morajo katoličani tesneje okleniti Cerkve ter karmoč uporabljati bogate zaklade milosti (sv. obhajilo). Po tem načelu in v tej smeri naj bo tudi urejena vsa vzgoja, ki mora biti strogo konfesionalna. Naša skrb bodi, da ohranimo vero srednje- in visokošolski mladini. Nemški katoličani naj smatrajo kot prvo svojo dolžnost, da bodočo generacijo prepričajo, da imamo na razpolago nadnaravne pomočke v boju zoper številne sovražnike. — Predavatelju so vsi odlični poslušalci navdušeno pritrjevali. Navzoč je bil tudi apostolski nuncij.

Slovstvo in glasba.

Risanje v ljudski šoli. Glasom ukaza c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 9. julija 1917, št. 20.714, se opozarja učiteljstvo občin ljudskih in meščanskih

šol, da je izšla knjiga »Suher, Das Zeichnen in der Volksschule, I. del, in da jo poljubno nabavi za učiteljske knjižnice.

